

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ПРОГРАМА

ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

з комплексу фахових дисциплін для вступників на освітньо-наукову
програму «Право» підготовки фахівців PhD доктор філософії із
спеціальності 081 «Право»

Голова комісії
/Яра О.С./
Гарант освітньо-наукової програми
/Ладиченко В.В./

КИЇВ – 2021

БЛОК I

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна

Поняття та ознаки науки. Класифікація наук. Природничі та суспільні науки. Юридична наука. Класифікація юридичних наук. Загальна характеристика науки «Теорія держави і права». Становлення, розвиток та сучасний стан теорії держави і права. Об'єкт теорії держави і права. Предмет теорії держави і права. Поняття державно-правових закономірностей та їх класифікація. Особливості теорії держави і права.

Завдання і функції теорії держави і права. Види та характеристика функцій теорії держави і права. Методологія теорії держави і права: поняття, значення. Система методів пізнання державно-правових явищ. Філософські методи (діалектичний, матеріалістичний, ідеалістичний та інші). Загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування, системний, структурно-функціональний й інші). Спеціально-наукові методи (спеціально-наукові неюридичні (статистичний, кібернетичний, соціологічний, історичний) та спеціально наукові юридичні методи (техніко-юридичного аналізу, тлумачення; порівняльно-правовий метод).

Поняттєво-категоріальний апарат теорії держави і права: поняття, функції та значення для підготовки спеціалістів в галузі правознавства. Особливості та структура теорії держави і права як навчальної дисципліни.

Тема 2. Загальне вчення про державу

Поняття й загальна характеристика суспільства та влади. Плюралізм державорозуміння та необхідність дослідження проблем походження держави. Соціальне регулювання у первісному суспільстві. Причини багатоманітності теорій походження держави. Характеристика головних теорій походження держави. Теологічна теорія походження держави і права. Патріархальна теорія. Договірна теорія. Теорія насильства. Психологічна теорія. Расова теорія. Іригаційна теорія. Інцестна теорія. Органічна теорія. Спортивна теорія. Дифузна теорія. Класова теорія. Причини виникнення сучасних держав.

Загальна характеристика концепцій сучасної держави. Теорія солідаризму. Теорія плюралістичної демократії. Теорія еліт. Теорія бюрократії. Теорія технократії.

Тема 3. Загальне вчення про право

Необхідність дослідження проблем походження права. Соціальні регулятори суспільних відносин у первісному суспільстві. Поняття та класифікація соціальних норм. Економічні норми. Політичні норми. Корпоративні норми. Звичаєві норми. Релігійні норми. Моральні норми. Технічні норми. Норми мови. Поняття права у суспільствознавстві. Співвідношення загально-соціального та юридичного права.

Поняття, сутність та елементи загальносоціального права. Головні положення теорії прав людини. Формування концепції прав людини. Поняття та особливості основних прав людини. Класифікація основних прав людини.

Поняття міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та їх класифікація. Гарантії прав людини: поняття, класифікація.

Обмеження прав людини: поняття, види. Імплементация прав людини: поняття, стадії та юридичний механізм їх забезпечення. Основні права нації (народу): поняття, види, юридичні гарантії забезпечення. Основні права людства. Необхідність дослідження типів праворозуміння. Основні сучасні підходи до праворозуміння. Основні засади юридичного позитивізму. Природничо-правовий підхід до праворозуміння. Соціологічне праворозуміння. Інтегративна юриспруденція.

Тема 4. Поняття, ознаки, сутність та функції держави

Поняття держави. Термін «держава» у вузькому і широкому значенні.

Співвідношення понять «держава» і «державність». Головні ознаки держави. Державний суверенітет. Суверенітет народу. Суверенітет нації. Ознаки, що відрізняють державу від первіснообщинної організації суспільства.

Сутність держави. Формальний та змістовий аспекти розгляду сутності держави. Загальнолюдський (загально-соціальний), релігійний, національний (націоналістичний) та расовий підходи до сутності держави.

Поняття та ознаки функцій держави. Співвідношення понять «мета держави», «завдання держави» і «функції держави». Види функцій держави. Форми і методи здійснення функцій держави. Функції сучасної української держави.

Тема 5. Форма держави

Категорія «форма». Форма держави. Частини форми держави. Плюралістична, сегментарна та моністична форми держави. Форма державного правління: поняття, характерні риси, види. Монархія. Типові риси монархічної форми правління. Види монархій. Характерні риси абсолютної монархії. Характерні риси обмеженої монархії. Види обмеженої монархії (дуалістична монархія, парламентська монархія). Республіка. Характерні риси республіканської форми правління. Види республік. Ознаки президентської республіки. Характерні риси парламентської республіки. Характерні риси змішаної республіки.

Форма державного устрою: поняття, характерні риси, види. Централізовані, децентралізовані та змішані прості держави. Складна держава: поняття і види. Федерация. Характерні риси федеративної держави. Види федерацій. Історичні форми складних держав (імперія, унія).

Форма державного режиму: поняття і види. Характерні риси демократичного режиму. Види демократичного режиму. Об'єднання держав. Конфедерация: поняття, ознаки. Міждержавні об'єднання: поняття, ознаки, види.

Характеристика сучасної форми держави Україна.

Тема 6. Типологія держав

Необхідність типології (вчення про типи) держави. Типологія як різновид класифікації. Суб'єктивні та об'єктивні фактори при здійсненні типології держав. Соціальний зміст і значення процесу типології держав. Поняття типу держави. Формацийний та цивілізаційний підходи до типології держав. Поняття «цивілізації» та «суспільно-економічної формації». Цивілізаційний підхід до типології держав. Принципи співвідношення державності та духовно-

культурного життя суспільства. Види цивілізацій и типи держави. Переваги і недоліки цивілізаційного підходу. «Людський вимір» як критерій прогресу державності.

Формаційний підхід до типології держави. Переваги та недоліки формаційного підходу. Характеристика головних типів держави згідно формаційного підходу. Інші критерії типології держав та їх характеристика.

Тема 7. Механізм та апарат держави

Поняття механізму держави. Ознаки механізму держави. Склад механізму держави. Державні підприємства. Державні установи. Державні органи. Робітники. Службовці. Види службовців.

Поняття державного апарату. Фактори, які впливають на функціонування і розвиток державного апарату як цілісної системи. Принципи організації та діяльності державного апарату: поняття, характеристика. Види апаратів сучасних держав.

Поняття державного органу. Ознаки державного органу. Специфічні ознаки, які відрізняють державні органи від недержавних. Владні повноваження. Види державних органів. Система державних органів та розподілу влад в її організації. Правоохоронні і контрольно-наглядові органи. Органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Державні органи сучасної України.

Поняття державної служби, державного службовця. Посадової особи. Види державних службовців. Правові основи забезпечення державної служби в Україні. Поняття і сутність бюрократії. Демократичний і бюрократичний централізм.

Тема 8. Правовий статус особи

Поняття особи. Поняття суспільства. Співвідношення особи, суспільства і держави. Інститут громадянства. Інститут підданства. Ідеї гармонізації відносин особи і держави. Правовий статус особи. Права особи. Суб'єктивні права особи. Правові можливості. Свободи особи. Законні інтереси особи. Юридичні обов'язки особи. Конституційні (основні) права та обов'язки особи. Спеціальний правовий статус особи. Правовий статус та фактичне становище людини.

Тема 9. Політична система суспільства

Категорія «політична система суспільства». Інституційний. Функціональний, регулятивний, ідеологічний, комунікативний та особистий підходи до дослідження політичної системи суспільства у широкому значенні. Поняття політичної системи суспільства у вузькому значенні.

Організаційний, політичний та програмний критерії відбору елементів політичної системи суспільства. Елементи політичної системи суспільства згідно політичного критерію. Держава – головний елемент політичної системи суспільства. Місце і роль держави в політичній системі суспільства. Механізм політичної влади. Механізм політичного опору. Громадські об'єднання у політичній системі суспільства. Поняття та види об'єднань громадян. Правове забезпечення діяльності об'єднань громадян в Україні. Місце політичних партій у політичній системі суспільства. Форми взаємодії держави і громадських об'єднань. Трудові колективи. Місце трудових колективів у політичній системі суспільства

Тема 10. Демократична, соціальна та правова держава і громадянське суспільство

Теорія демократії. Демократія як народовладдя. Демократія як система цінностей. Демократія як механізм управління. Поняття демократичної держави. Принципи демократичної держави. Форми та інститути демократичної держави. Демократія і самоврядування.

Поняття та ознаки соціальної держави. Поняття правової держави. Соціально-змістові ознаки правової держави. Формальні ознаки правової держави. Суть верховенства права як ознаки правової держави. Становлення та розвиток теорії розподілу влад. Головні положення теорії розподілу влад. Законодавче закріплення розподілу влад в Україні.

Поняття законності та її ознаки. Принципи законності: поняття, характеристика. Гарантії законності: поняття, види. Загально-соціальні гарантії законності. Спеціально-соціальні гарантії законності.

Правопорядок: поняття, ознаки. Зміст правопорядку. Структура правопорядку. Функції та принципи правопорядку. Становлення та розвиток ідеї правової держави. Становлення і розвиток ідеї громадянського суспільства. Поняття громадянського суспільства. Головні інститути громадянського суспільства. Співвідношення громадянського суспільства і держави.

БЛОК II

ТЕОРІЯ ПРАВА

Тема 11. Об'єктивне юридичне право

Об'єктивне юридичне право: поняття та головні ознаки. Соціальне призначення права та його сутнісні характеристики. Нормативність об'єктивного юридичного права. Державний примус та його специфічні властивості. Функції права: поняття, властивості. Співвідношення «функцій права» з «ролю права», «завданням права», «функціонуванням права». Система функцій права. Соціальні функції права: економічна, політична, виховна, культурно-ідеологічна, функція соціального контролю, інформаційна, комунікативна. Спеціально-юридичні функції права.

Співвідношення функцій права різних рівнів. Класифікація спеціально-юридичних функцій права. Регулятивна функція: поняття, підфункції, характерні риси. Охоронна функція права: поняття, характерні риси. Неосновні спеціально-юридичні функції права: компенсаційна, обмежувальна, відновлювальна. Форми реалізації функцій права. Інформаційна форма реалізації функцій права. Орієнтаційна форма реалізації функцій права. Правова установка. Правове регулювання. Принципи права: поняття, ознаки, значення. Співвідношення понять «принципи права» і «правові принципи». Класифікація принципів права. Загально-соціальні принципи права. Спеціально-юридичні принципи права. Загальнолюдські (загальноцивілізаційні) принципи права: поняття, ознаки, способи матеріалізації. Загальні принципи права: поняття, види. Загально-правові принципи права: поняття, види. Міжгалузеві принципи права. Галузеві принципи права. Принципи інститутів права.

Тема 12. Суб'єктивне юридичне право

Суб'єктивне юридичне право: поняття, ознаки, елементи. Право на власні дії. Способи здійснення суб'єктивного юридичного права. Межі суб'єктивного юридичного права. Право на чужі дії. Право на дії держави. Правомочність на захист. Суб'єктивний юридичний обов'язок: поняття, ознаки. Взаємозв'язок суб'єктивного юридичного права та суб'єктивного юридичного обов'язку.

Поняття суб'єкта права та його правосуб'єктності. Суспільна сторона правосуб'єктності. Юридична сторона правосуб'єктності. Склад правосуб'єктності. Правоздатність та дієздатність. Види правосуб'єктності.

Тема 13. Правосвідомість та правова культура

Поняття та особливості правосвідомості. Будова правосвідомості. Правова ідеологія: поняття, елементи. Правова психологія: поняття, елементи. Функції правосвідомості: пізнавальна, оціночна, регулятивна. Взаємодія правосвідомості та права. Види правосвідомості. Правова культура: поняття, елементи, види, рівні. Поняття та способи правового виховання. Характеристика окремих способів правового виховання.

Тема 14. Норми права

Поняття норм права. Загальні ознаки норми права (соціальність, нормативність). Специфічні ознаки норми права. Загальна обов'язковість. Формальна визначеність. Класифікація норм права.

Поняття структури норм права. Юридична, логічна, соціологічна структури норми права. Головні спеціально-юридичні функції права як підстави поділу юридичної норми на складові елементи. Гіпотеза норми права: поняття, види. Диспозиція норми права: поняття, види. Санкція норми права: поняття, види. Форми викладу юридичних норм у статтях нормативно-правових актів за повнотою викладу: пряма, відсилочна, бланкетна. Форми викладу правових норм у статтях нормативно-правових актів за способом узагальнення: абстрактна, казуїстична, змішана.

Тема 15. Система права

Системність права як головна характеристика об'єктивного юридичного права. Система права: поняття, ознаки. Розмежування понять «склад» і «структура». Структура системи права: поняття, елементи. Рівні взаємодії елементів системи права. Інститут права: поняття та види. Критерії відособлення норм права у правові інститути.

Галузь права: поняття, види. Критерії відособлення правових інститутів у галузі права. Поняття та структурні компоненти предмету правового регулювання. Поняття та структурні компоненти методу правового регулювання. Рівні взаємодії галузей права.

Критерії поділу права на приватне право і публічне право. Поняття та ознаки приватного права. Поняття та ознаки публічного права.

Тема 16. Зовнішні форми права

Формальна визначеність як ознака об'єктивного юридичного права. Розмежування понять «правова форма» і «форма права», «внутрішня форма права» і «зовнішня форма права», «джерело права» і «зовнішня форма права».

Зовнішня форма права: поняття, ознаки. Види головних зовнішніх форм права. Правовий звичай: поняття, ознаки. Правовий прецедент: поняття, ознаки. Нормативно-правовий договір. Правова доктрина.

Поняття та головні риси нормативно-правових актів. Види нормативно-правових актів та їх ієрархія. Юридична сила.

Поняття, ознаки і види законів. Конституційні закони. Конституція України – основний закон української держави, його головні властивості. Види звичайних законів: кодифіковані, біжучі (загальні, спеціальні, оперативні).

Поняття та види підзаконних нормативно-правових актів. Специфічні юридичні акти, які можуть набувати нормативно-правового значення за законодавством України.

Тема 17. Система нормативно-правових актів

Система нормативно-правових актів: поняття, ознаки. Елементи системи нормативно-правових актів. Співвідношення системи права і системи нормативно-правових актів. Нормативно-правовий припис: поняття, властивості, структура. Приписи прямого регулювання. Нормативно-правові приписи опосередкованого регулювання. Функції нормативно-правового припису.

Співвідношення правової норми і нормативно-правового припису. Співвідношення юридичної норми і статті нормативно-правового акта.

Юридична колізія: поняття, ознаки, види. Юридичний конфлікт: поняття, ознаки. Правова конкуренція: поняття, ознаки. Форми конкуренції законів та шляхи їх вирішення.

Тема 18. Нормотворчість та дія нормативно-правових актів

Природа і призначення нормотворчості. Поняття нормотворчості. Стадії нормотворчості. Принципи нормотворчості. Види нормотворчості. Критерії виділення видів нормотворчості. Забезпечення нормотворчої діяльності. Інформаційне забезпечення нормотворчої діяльності. Планування нормотворчої діяльності. Демократична підтримка нормотворчої діяльності. Юридично-організаційне забезпечення нормотворчої діяльності. Дія нормативно-правових актів. Розмежування понять «дія права» і «дія нормативно-правових актів». Параметри дії нормативно-правових актів – час, простір, коло осіб.

Дія нормативно-правових актів у часі: поняття, показники. Розмежування понять «тривалість дії нормативно-правових актів», «повторність дії нормативно-правових актів», «послідовність дії нормативно-правових актів», «перервність (зупинення) дії нормативно-правових актів», «безперервність дії нормативно-правових актів», «одночасність дії нормативно-правових актів», «чинність нормативно-правових актів». Порядок набрання чинності нормативно-правовим актом. Офіційні джерела опублікування нормативно-правових актів. Підстави призупинення дії нормативно-правових актів. Підстави припинення дії нормативно-правових актів. Напрями дії нормативно-правових актів. Пряма, зворотна, переживаюча дія нормативно-правових актів.

Дія нормативно-правових актів у просторі. Територіальні та екстериторіальна дія нормативно-правових актів. Дія нормативно-правових актів за колом осіб.

Тема 19. Юридична техніка

Поняття юридичної техніки: поняття, ознаки, види. Склад юридичної техніки. Юридична термінологія: поняття, умови раціонального використання термінології. Види термінів. Юридичні конструкції: поняття, ознаки. Засоби документального оформлення юридичних актів. Юридична технологія:

поняття, види. Юридична стилістика: поняття, вимоги до юридичної стилістики. Види юридичних помилок. Особливі засоби юридичної техніки. Правова презумпція: поняття, види. Правова фікція. Правовий символ: поняття, види. Правова аксіома. Правова примітка. Правове застереження. Правова класифікація.

Тема 20. Систематизація нормативно-правових актів

Систематизація нормативно-правових актів: поняття, призначення і способи. Облік нормативно-правових актів як спосіб систематизації нормативно-правових актів: поняття, суб'єкти, завдання. Інформаційний фонд. Інформаційно-пошукові системи. Етапи створення інформаційно-пошукових систем. Інкорпорація: поняття, характерні риси. Інкорпоровані видання. Збірники нормативно-правових актів: поняття, суб'єкти укладення. Зібрання нормативно-правових актів: поняття, види. Звід нормативно-правових актів: поняття, ознаки. Поняття та характерні риси консолідації. Кодифікація: поняття та характерні риси.

Тема 21. Реалізація права

Поняття та ознаки реалізації права. Об'єктивна сторона реалізації права. Поняття, ознаки та види правомірної поведінки. Суб'єктивна сторона реалізації права. Форми реалізації правових норм. Виконання, додержання, використання. Діяльність держави при реалізації права: право забезпечувальна (організаційно-розпорядча), правоохоронна, правовиховна, правозастосовча.

Стадії реалізації права. Особливості реалізації у приватному праві. Особливості реалізацій у публічному праві.

Тема 22. Правові відносини

Поняття, ознаки та види правових відносин. Зміст правовідносин. Суб'єкт правовідносин: поняття, ознаки, види суб'єктів правовідносин.

Об'єкти правовідносин: поняття, види. Моністична та плюралістична теорії об'єкта правових відносин. Зміст правовідносин. Юридичний зміст правових відносин. Суб'єктивне юридичне право, суб'єктивний юридичний обов'язок. Матеріальний зміст правових відносин.

Поняття та характерні ознаки юридичного факту. Класифікація юридичних фактів. Юридичні діяння. Юридичні акти. Юридичні вчинки. Результативні дії. Юридичні події. Абсолютні події. Відносні події. Прості юридичні факти. Складні юридичні факти. Фактичні склади. Реальні, нереальні (правова фікція), уявні (правова презумпція) юридичні факти. Правові аномалії.

Тема 23. Застосування права

Застосування права: поняття, ознаки. Випадки використання правозастосування. Види правозастосування. Головні вимоги правильного застосування права. Законність правозастосування. Обґрунтованість правозастосування. Доцільність правозастосування.

Справедливість правозастосування. Простий та складний порядок застосування правових норм. Стадії застосування правових норм. Акти застосування права: поняття, юридичні властивості та види. Співвідношення понять «нормативно-правовий акт» і «акт застосування права». Рішення державних органів та посадових осіб, які не володіють статусом акта застосування права. Правозастосовча техніка: поняття, склад.

Прогалини у праві: поняття та види. Причини виникнення прогалин у праві. Розмежування понять «прогалина у праві» і «помилка у праві».

Нормативно-правова прогалина: поняття, види. Умови дійсності нормативно-правових прогалин. Засоби запобігання виникненню нормативно-правових прогалин. Засоби подолання нормативно-правових прогалин. Нормативно-правова аналогія: поняття, види.

Галузева нормативно-правова аналогія: поняття, умови та вимоги щодо її використання. Субсидіарна нормативно-правова аналогія: поняття, умови та вимоги щодо її використання. Правовий вакуум: поняття та засоби його заповнення. Аналогія права: поняття, умови та вимоги щодо використання аналогії права.

Правозастосовчі колізії: поняття, ознаки. Засоби запобігання правозастосовчим колізіям. Засоби подолання правозастосовчих колізій.

Тема 24. Тлумачення права

Тлумачення правових норм: поняття, мета і завдання. Об'єкти тлумачення. Спосіб тлумачення правових норм: поняття, види. Мовний (граматичний) спосіб тлумачення. Системний спосіб тлумачення. Логічний спосіб тлумачення. Історичний спосіб тлумачення.

Функціональний спосіб тлумачення. Оціночні поняття. Спеціально-юридичний спосіб тлумачення.

Види тлумачення. Тлумачення-з'ясування: поняття, види. Буквальне, обмежене та розширене тлумачення.

Тлумачення роз'яснення: поняття, види. Офіційне тлумачення-роз'яснення: поняття, ознаки, види. Неофіційне тлумачення-роз'яснення: поняття, ознаки, види. Інтерпретаційно-правові акти: поняття, ознаки, види. Відмінність інтерпретаційно-правових актів від нормативно-правових актів та актів застосування права.

Тема 25. Правове регулювання суспільних відносин

Механізм правового впливу: поняття, ознаки. Правові засоби: поняття, види. Загально-правові засоби. Спеціально-правові засоби.

Поняття та властивості правового регулювання. Сфера правового регулювання: поняття, ознаки, види. Межі правового регулювання. Стадії правового регулювання. Види правового регулювання (нормативне (загальне) та індивідуальне регулювання). Способи правового регулювання: поняття, види. Тип правового регулювання: поняття, види.

Предмет і метод правового регулювання: поняття, структурні компоненти. Механізм правового регулювання: поняття, ознаки, елементи. Функції елементів механізму у правовому регулюванні.

Тема 26. Ефективність правового регулювання

Якість правового регулювання: поняття, елементи (показники). Цінність правового регулювання. Економічність правового регулювання. Поняття та умови ефективності правового регулювання. Мета правового регулювання як критерій ефективності правового регулювання. Результати дії як критерій ефективності правового регулювання.

Тема 27. Правова система

Поняття правової системи. Ознаки правової системи. Співвідношення правової системи і системи права.

Структура правової системи. Інституційна частина правової системи. Функціональна частина правової системи. Нормативна частина правової системи. Функції правової системи. Зовнішні функції правової системи. Внутрішні функції правової системи.

Поняття типологізації сучасних правових систем світу. Тип правової системи: поняття, юридичні ознаки. Головні типи сучасних правових систем світу.

Тема 28. Неправомірні діяння

Правопорушення: поняття, ознаки. Склад правопорушення. Види правопорушень. Характеристика окремих видів правопорушень. Поняття та види причин правопорушень, шляхи їх усунення.

Зловживання правом: поняття, ознаки. Спричинення шкоди за допомогою здійснення права. Неприпустимість зловживання суб'єктивним юридичним правом як загально-правовий принцип. Правові аномалії.

Тема 29. Юридична відповідальність

Юридична відповідальність: поняття та головні риси. Види юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Засади застосування юридичної відповідальності. Підстави застосування юридичної відповідальності. Стадії застосування юридичної відповідальності. Співвідношення юридичної відповідальності з іншими заходами державного примусу.

БЛОК III. ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО ПРАВА

Тема 1. Аграрне право України як самостійна галузь права

Поняття аграрного права як самостійної галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни. Співвідношення аграрного та інших галузей права України. Предмет аграрного права. Поняття і зміст аграрних відносин та їх класифікація. Об'єкти і суб'єкти аграрних відносин. Характеристика методів аграрного права. Принципи аграрного права. Поняття системи аграрного права, правові інститути. Їх взаємозв'язок з інститутами цивільного, земельного, трудового, фінансового права тощо.

Поняття і система джерел аграрного права України, їх особливості. Конституція України як основа аграрного права. Аграрні закони України. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права (постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства аграрної політики та продовольства України тощо). Загальна характеристика локальних нормативно-правових актів.

Тема 2. Загальна характеристика суб'єктів аграрних правовідносин

Поняття «сільськогосподарський товаровиробник» і «сільськогосподарське підприємство». Загальні засади створення аграрних підприємств, порядок їх державної реєстрації. Припинення діяльності сільськогосподарських підприємств. Особливості банкрутства

сільськогосподарських підприємств.

Правове становище державних комерційних сільськогосподарських підприємств. Правовий режим його майна. Право постійного користування землею. Особливості господарської діяльності державного сільськогосподарського підприємства. Система органів управління.

Поняття, правові ознаки та види господарських товариств, які діють на селі. Поняття, ознаки і загальні юридичні засади виникнення приватно-орендних сільськогосподарських підприємств. Правовий режим майна приватно-орендних сільськогосподарських підприємств.

Поняття, основні риси сільськогосподарських кооперативів та їх види. Особливості створення та припинення діяльності. Право членства в сільськогосподарських кооперативах. Правовий режим майна та земельної ділянки кооперативу. Система органів самоврядування в кооперативних сільськогосподарських підприємствах.

Поняття та порядок створення фермерського господарства. Права та обов'язки членів. Особливості формування земельної ділянки фермерського господарства. Правовий режим майна господарства. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств. Поняття та ознаки ОСГ. Права та обов'язки членів ОСГ. Земельні та майнові відносини в господарстві.

Тема 3. Порядок і умови приватизації майна державних підприємств та паювання майна і землі недержавних сільськогосподарських підприємств

Порядок приватизації майна підприємств харчової промисловості, які переробляють сільськогосподарську сировину, інших несільськогосподарських підприємств агропромислового комплексу, які виконують роботи і надають послуги сільськогосподарським товаровиробникам.

Правове регулювання приватизації майна радгоспів та інших державних сільськогосподарських підприємств і організацій, а також створених на їх базі орендних підприємств, які за основним напрямком своєї господарської діяльності здійснюють виробництво сільськогосподарської продукції.

Особливості приватизації майна окремих підприємств АПК (які спеціалізуються на вирощуванні багаторічних насаджень; виробляють вино та інші алкогольні напої; дослідних господарств, експериментальних виробництв, проектно-конструкторських підприємств; об'єктів незавершеного будівництва тощо).

Правові засади паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств. Порядок перепаювання майна сільськогосподарських підприємств. Правові ознаки майнової частки (паю). Право на майновий пай. Суб'єкти права на майнову частку (пай).

Порядок паювання земель колективної власності недержавних сільськогосподарських підприємств. Правові ознаки земельної частки (паю). Право на земельну частку (пай). Порядок виділення земельних ділянок у натурі (на місцевості).

Тема 4. Правові засади державного регулювання сільським господарством

Характеристика державно-правового регулювання сільського господарства. Форми і методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві. Принципи державного регулювання аграрного сектору економіки. Основні засади державної аграрної політики. Поняття продовольчої безпеки та її критерії.

Повноваження Міністерства аграрної політики та продовольства України і його органів на місцях. Інші органи державного управління у галузі сільського господарства.

Поняття відповідальності за порушення аграрного законодавства. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві. Майнова відповідальність за аграрні правопорушення. Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення аграрного законодавства.

Тема 5. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності у сільському господарстві

Правове регулювання охорони прав на сортирослин. Умови набуття прав на сорт рослин. Суб'єкти права інтелектуальної власності на сорт рослин. Порядок набуття прав інтелектуальної власності на сорт рослин. Насінництво та розсадництво як галузь рослинництва. Суб'єкти і об'єкти насінництва та розсадництва. Порядок реалізації насіння і садивного матеріалу.

Захист рослин як комплекс заходів, спрямованих на зменшення втрат урожаю та запобігання погіршенню стану рослин сільськогосподарського та іншого призначення. Карантинний режим як різновид особливого режиму захисту рослин.

Загальна характеристика правового регулювання галузі тваринництва. Правове регулювання племінної справи у тваринництві. Об'єкти і суб'єкти племінної справи у тваринництві. Правове регулювання реєстрації та ідентифікації тварин. Бджільництво як галузь сільськогосподарського виробництва. Суб'єкти і об'єкти бджільництва. Організація та проведення атестації і реєстрації пасік. Ветеринарно-санітарні вимоги до розміщення та облаштування пасік. Правове регулювання охорони бджіл.

Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок. Введення в обіг ветеринарного препарату. Поняття державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. Правове регулювання карантину тварин. Ветеринарно-санітарні заходи, які застосовуються під час карантину тварин. Гарантії прав осіб в умовах дії карантину.

Тема 6. Правове регулювання аграрного ринку

Правові засоби формування інфраструктури аграрного ринку. Поняття організованого аграрного ринку, його інфраструктура. Правове становище аграрної біржі, її функції. Основні умови щодо надання товарним біржам висновку про відповідність вимогам. Державне регулювання цін на окремі види сільськогосподарської продукції. Поняття об'єктів державного цінового регулювання. Мінімальні та максимальні інтервенційні ціни. Порядок

здійснення товарних та фінансових інтервенцій. Правове становище Аграрного фонду, його повноваження. Загальна характеристика оптових ринків сільськогосподарської продукції. Порядок набуття юридичною особою статусу оптового ринку.

Правове регулювання ринку зерна. Поняття зернових ресурсів. Порядок декларування зерна. Правове регулювання контролю якості зерна. Зберігання зерна на зерновому складі. Договір складського зберігання зерна. Істотні умови договору.

Порядок здійснення заставних закупок зерна. Поняття бюджетної позики у межах режиму державних заставних закупівель. Умови отримання позики. Порядок здійснення державних форвардних закупівель зерна.

Тема 7. Правове забезпечення соціального розвитку села

Поняття, сутність і організаційно-правові засади соціального розвитку села. Соціальний розвиток села як інститут аграрного права.

Правовий режим об'єктів соціальної інфраструктури села. Правове регулювання житлового будівництва та комунального господарства, забезпечення транспортного сполучення та зв'язку, удосконалення інженерної інфраструктури. Розвиток фізичної культури і спорту, культурно-дозвільної діяльності в сільській місцевості. Правове забезпечення медичного обслуговування сільських мешканців. Відносини із забезпечення належного рівня освітніх послуг. Побутове та торгівельне обслуговування сільського населення. Правове регулювання підготовки кадрів для села. Правове регулювання сільського (зеленого) туризму.

Загальна характеристика правового регулювання трудових відносин у сільськогосподарських підприємствах. Порядок виникнення трудових відносин в аграрних суб'єктах господарювання. Особливості правового регулювання оплати праці в сільському господарстві. Облік робочого часу в сільськогосподарських підприємствах. Право на відпочинок працівників сільського господарства. Організація охорони праці в сільськогосподарських підприємствах. Охорона праці окремих категорій працюючих в сільському господарстві. Особливості охорони праці в галузях сільського господарства.

БЛОК IV. ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Тема 1. Проблеми формування еколого-правової науки та освіти в сучасних умовах

Наукові концепції взаємодії суспільства і природи в умовах соціально-екологічної кризи та їх вплив на формування науки екологічного права.

Генетичні засади суспільної екологічної саморегуляції у правосвідомості Українського народу.

Трансформація соціальних регуляторів взаємодії суспільства і природи. Актуальність наукового опосередкування форм взаємодії суспільства і природи та їх закріплення в сучасному екологічному праві. Формування відновлювальної (відтворювальної) форми взаємодії суспільства і природи на засадах положень Концепції сталого розвитку.

Стратегія національної екологічної політики як державно-правовий засіб

оптимізації форм взаємодії суспільства і природи. Наукові засади екологічної конфліктології. Роль екологічного права у здійсненні національної екологічної політики. Механізм правового забезпечення національної екологічної політики.

Тема 2. Науково-методологічні проблеми формування екологічного права

Науково-правові засади становлення екологічного права. Особливості предмета і метода екологічного права як основних критеріїв виділення його в окрему галузь права. Перспективи розвитку наукових підходів до предмета і методів екологічного права. Поняття екологічного права та питання його співвідношення з іншими галузями права. Комплексний характер, єдність та системність екологічного права.

Теоретичні аспекти поняття об'єктів екологічного права та їх класифікації. Суспільно-правові передумови формування обґрунтованого суб'єктного складу екологічних правовідносин. Принципи та функції екологічного права, проблеми наукового обґрунтування.

Система джерел екологічного права: класифікація, сучасний стан та перспективи розвитку. Диференціація, інтеграція та комплексність як тенденції щодо розвитку екологічного права. Співвідношення екологічного права та законодавства. Проблеми систематизації екологічного законодавства в сучасних умовах.

Тема 3. Становлення і розвиток еколого-правових наукових шкіл в Україні

Поняття та загальна характеристика сучасних наукових шкіл екологічного права. Гуманістична школа екологічного права КНУ імені Тараса Шевченка. Еколого-правова наукова школа Інституту держави і права ім. Корецького (персоналії та наукові доробки).

Еколого-правова наукова школа Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого (персоналії та наукові доробки). Еколого-правова наукова школа Одеської національної юридичної академії (персоналії та наукові доробки).

Еколого-правова наукова школа Львівського національного університету ім. Івана Франка (персоналії та наукові доробки). Зарубіжна наука екологічного та природоохоронного права: основні напрями, результати та значення для вітчизняної науки екологічного права. Перспективи розвитку наукових еколого-правових досліджень.

Тема 4. Проблеми законодавчої регламентації та реалізації в Україні екологічної складової концепції сталого розвитку

Становлення та принципи концепції сталого розвитку. Міжнародно-правові джерела щодо сталого розвитку та його екологічної складової. Законодавче впровадження в Україні екологічної складової сталого розвитку. Міжнародно-правові напрями співпраці України щодо реалізації екологічної складової сталого розвитку.

Тема 5. Передумови подальшого розвитку екологічного права України

Соціально-екологічна криза як передумова подальшого розвитку екологічного права України. Державна екологічна політика як передумова подальшого розвитку екологічного права України. Законодавче закріплення основних засад державної екологічної політики України. Специфічні риси сучасного екологічного права України. Становлення Права екологічної безпеки.

БЛОК V. ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ПРАВА

Тема 1. Природоресурсне право в системі права України

Природні ресурси як комплексні об'єкти правового регулювання. Обґрунтування пріоритетності застосування найменування «природоресурсне право» перед іншими лексико-категорійними конструкціями. Проблеми предмету і методів природоресурсного права з позиції його комплексності. Принципи природоресурсного права, їх зв'язок і відмінності з принципами суміжних галузей права, проблеми класифікації принципів. Теоретичні та практичні питання співвідношення природоресурсного, екологічного та інших суміжних галузей права. Концептуальні аспекти обґрунтування необхідності інтеграції поресурсних галузей права в межах природоресурсного та екологічного права. Особливості формування системи природоресурсного права та зв'язок її структурних елементів з інститутами інших галузей права.

Тема 2. Джерела природоресурсного права

Дуалістичний характер галузевої належності джерел сучасного природоресурсного права. Питання розширення джерельної бази природоресурсного права. Проблемні питання конституційного підґрунтя природоресурсного права. Природоресурсне законодавство як основоположне джерело сучасного природоресурсного права. Об'єктивні та суб'єктивні передумови створення Природоресурсного кодексу України. Особливості структури природоресурсного законодавства. Локальний рівень джерел природоресурсного права. Звичай і традиції як джерела природоресурсного права, їх розмежування. Природні права як джерела природоресурсного права. Релігійні норми як чинники формування сучасного природоресурсного права (біблейські заповіді, соціально-екологічна доктрина католицької церкви).

Тема 3. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси

Визначення та атрибутивні ознаки права власності на природні ресурси, їх відмінність від інших видів речових прав власності, встановлюваних іншими галузями права. Проблема розпорошеності норм, що врегульовують відносини власності на природні ресурси, в нормативно-правових актах різної галузевої належності. Обмеження і обтяження права власності на природні ресурси. Види захисту права власності на природні ресурси та їх особливості.

Тема 4. Право природокористування

Право природокористування як родова категорія, що об'єднує права користування різними видами природних ресурсів. Концептуальні погляди на основні види природокористування та їх співвідношення. Теоретичні та практичні аспекти реалізації прав і обов'язків природокористувачів. Класифікація підстав

виникнення, зміни і припинення права природокористування.

Тема 5. Правові засади державного управління сферою природокористування

Поняття управління в галузі використання природних ресурсів. Загальна характеристика сучасних суб'єктів державного управління сферою природокористування. Сучасні особливості формування системи органів державного управління природокористуванням (позитивні й негативні наслідки). Розмежування державного управління, державного контролю і нагляду у сфері природокористування. Нормування та стандартизація у сфері використання та охорони природних ресурсів. Моніторинг природних ресурсів. Державні кадастри природних ресурсів як засоби державного управління природокористуванням. Роль Червоної і Зеленої книг України у організації державного нагляду і контролю у сфері природокористування.

БЛОК VI. ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА

Тема 1. Теоретичні проблеми правового регулювання земельних відносин

Земельні правовідносини і предмет правового регулювання земельного права. Методи земельного права. Система земельного права. Принципи земельного права. Поняття та види джерел земельного права. Конституція України в системі джерел земельного права. Закони як джерела земельного права. Місце Земельного кодексу України у системі джерел земельного права. Підзаконний нормативно-правовий акт як джерело земельного права. Міжнародні договори як джерела земельного права України. Поняття та види земельних правовідносин. Зміст земельних правовідносин. Суб'єкти земельних правовідносин. Об'єкти земельних правовідносин. Співвідношення понять «земля», «земельна ділянка», «земельні ресурси».

Тема 2. Проблеми права власності на землю

Поняття права власності на землю та особливості його змісту. Правомочності володіння, користування та розпорядження земельними ділянками. Форми права власності на землю. Суб'єкти права власності на землю. Права та обов'язки власників земельних ділянок. Підстави набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки. Поняття та основні риси приватизації земельних ділянок. Правові моделі приватизації земельних ділянок. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами. Перехід права власності на земельні ділянки при відчуженні будівель і споруд. Викуп земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності.

Тема 3. Проблеми права землекористування

Поняття, види та принципи права землекористування. Зміст права землекористування. Суб'єкти та об'єкти права землекористування. Основні права та обов'язки землекористувачів. Право загального землекористування.

Порядок надання земельних ділянок у постійне користування юридичним особам. Особливості землекористування на правах оренди. Порядок укладення договорів оренди землі. Істотні умови договору оренди землі. Зміна, припинення, поновлення договорів оренди землі. Суборенда землі. Право концесійного землекористування та його відмінність від права оренди землі.

Тема 4. Актуальні проблеми правового регулювання управління в галузі використання та охорони земель

Поняття управління в галузі використання та охорони земель. Поняття функцій управління. Планування використання та охорони земель. Встановлення меж адміністративно-територіальних утворень. Розподіл та перерозподіл земель. Нормування та стандартизація у сфері використання та охорони земель. Моніторинг земель. Контроль за використанням, відтворенням та охороною земель. Ведення Державного земельного кадастру. Землеустрій. Порядок вирішення земельних спорів.

Тема 5. Теоретичні проблеми правового режиму земель

Поняття та зміст правового режиму земель. Поділ земель на категорії. Поняття цільового призначення земель. Порядок зміни цільового призначення земельних ділянок. Поняття функціонального використання земель. Особливості правового режиму земель різних категорій. Проблеми правового режиму земель сільськогосподарського призначення.

БЛОК VII. Адміністративне право і процес

Тема 1. Адміністративне право як галузь права і як наука, його суспільне призначення

Публічне і приватне право. Місце адміністративного права в галузевій класифікації правової системи. Соціальне призначення адміністративного права. Особливості й мета впливу адміністративно-правових норм на суспільні відносини. Предмет адміністративного права. Публічний та приватний аспекти адміністративного права. Метод адміністративно-правового регулювання суспільних відносин (зміст, значення, практичне застосування). Співвідношення адміністративного права з іншими галузями права. Система адміністративного права. Співвідношення адміністративного права та державного управління. Роль і значення адміністративного права в державному будівництві. Адміністративне право як юридична наука і навчальна дисципліна. Перспективи розвитку за Концепцією реформи адміністративного права.

Тема 2. Механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин

Поняття адміністративно-правової норми. Державні гарантії дії адміністративно-правових норм. Відмінності адміністративно-правових норм від норм інших галузей права. Структура адміністративно-правової норми. Гіпотеза та її види. Диспозиція та її особливості. Санкція. Класифікація адміністративно-правових норм за спрямованістю змісту, за суб'єктами, за

формою припису, за галузевою належністю, за межею дії, за юридичною силою.

Реалізація норм адміністративного права. Види реалізації (виконання, використання, додержання, застосування). Вимоги до застосування норм адміністративного права (законність, обґрунтованість, доцільність).

Джерела адміністративного права – зовнішні форми вираження адміністративно-правових норм. Конституція України – основне джерело адміністративного права.

Тема 3. Суб'єкти адміністративного права, їх правовий статус

Соціальні та юридичні ознаки суб'єкта адміністративного права. Суб'єкт адміністративного права і суб'єкт адміністративних правовідносин. Складові адміністративної правосуб'єктності. Адміністративна правоздатність. Адміністративна дієздатність. Адміністративна деліктоздатність. Проблема деліктоздатності юридичних осіб. Система суб'єктів адміністративного права. Проблеми класифікації суб'єктів адміністративного права. Перспективи розвитку правового статусу суб'єктів адміністративного права за Концепцією реформи адміністративного права.

Тема 4. Актуальні питання діяльності публічної служби в Україні.

Основні проблеми законодавчого врегулювання публічної служби. Проблеми класифікації видів публічної служби. Перспективи поділу державної служби на цивільну, мілітаризовану та спеціалізовану. Проблеми систематизації законодавства про державну службу. Служба в органах місцевого самоврядування – вид публічної служби.

Проблемні питання законодавчого забезпечення державної служби в Україні. Загальна характеристика Закону України «Про державну службу». Поняття та зміст цивільної служби. Патронатна служба.

Тема 5. Формування державної антикорупційної політики: сучасний стан нормативно-правового забезпечення.

Теоретико-світоглядні засади необхідності формування нової державної антикорупційної політики. Правові засади формування нової державної антикорупційної політики. Новели державної антикорупційної політики України. Законодавчі основи реалізації нової державної антикорупційної політики

Тема 6. Інститут відповідальності у сфері адміністративно-правового регулювання

Поняття і підстави адміністративної відповідальності. Відокремлення адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності. Принципи адміністративної відповідальності. Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність. Відповідальність неповнолітніх. Відповідальність посадових осіб. Відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів. Відповідальність іноземних громадян та осіб без громадянства. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність (крайня необхідність, необхідна

оборона, неосудність). Можливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення.

Тема 7. Організаційно-правові засади управління економікою, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами

Економіка як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Сфера економіки. поняття і види галузей економіки. Державний та недержавний сектори економіки.

Поняття та структура соціально-культурної сфери. Державний та недержавний сектори.

Освіта, поняття та основні принципи освіти. Доступність освіти для кожного громадянина; обов'язковість повної загальної середньої освіти; рівність умов освіти; гуманізм і демократизм; науковий та світський характер освіти; поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

Поняття сфери охорони здоров'я. Державні гарантії реалізації прав громадян на охорону здоров'я. Принципи охорони здоров'я населення. Державна політика у сфері охорони здоров'я.

Правове регулювання охорони здоров'я населення. Законодавче та нормативне забезпечення діяльності судово-медичних та судово-психіатричних служб.

Поняття та структура сфери культури. Управління кінематографією; мистецтвом; телерадіомовленням; друкованими засобами масової інформації; видавничою, поліграфічною справами та книжковою торгівлею; взаємодія з релігійними організаціями. Державний та недержавний сектори у сфері культури.

Система органів управління культурою. Правове регулювання управління в сфері культури. Законодавче та нормативне забезпечення діяльності у сфері культури.

Конституційне визначення державної політики у справах сім'ї та молоді. Розвиток сім'ї та молодіжна політика в Україні як пріоритетний напрямок діяльності держави.

Правове забезпечення діяльності державних органів в реалізації молодіжної політики і розвитку сім'ї.

Соціальне забезпечення та захист громадян України – один із важливіших напрямів діяльності держави. Сфера управління соціальним захистом населення. Види соціального захисту населення. Пенсійне забезпечення. Види пенсій. Пенсійне соціальне страхування, праця та працевлаштування, охорона праці, соціальні виплати та допомога у разі повної, часткової або тимчасової непрацездатності, втрати годувальника, безробіття та інших обставин.

Поняття і сфера управління обороною. Структура управління обороною.

Особливості управління обороною. Структура Міністерства оборони України. Система органів воєнної адміністрації. Повноваження органів воєнної адміністрації.

Правове забезпечення управління обороною. Закони, інші нормативні акти. Статути як кодифіковані акти військового законодавства.

Поняття і види національної безпеки. Сфера управління національною безпекою. Основні засади забезпечення національної безпеки. Охорона державного кордону. Державна охорона.

Поняття та сфера управління внутрішніми справами. Захист прав і свобод громадян; запобігання злочинам, їх припинення, розкриття, розслідування та розшук злочинців; охорона особо важливих об'єктів; забезпечення безпеки дорожнього руху; реєстраційна та міграційна робота; охорона громадського порядку як складові сфери управління внутрішніми справами. Управління виконанням покарань.

Поняття і сфера управління закордонними справами. Зміст та основні принципи управління закордонними справами. Особливості управління закордонними справами. Специфічні методи та засоби управління. Головні завдання управління закордонними справами.

Поняття і сфера управління юстицією. Управління нотаріальною справою, записами актів громадського стану, виконання судових рішень. Забезпечення єдиного реєстру нормативних актів. Надання юридичної допомоги громадянам, правова освіта, реєстраційна діяльність.

Тема 8. Адміністративний процес як складова правової системи України

Загальне поняття юридичних процесів, їх види і характеристика. Соціальне призначення адміністративного процесуального права, його публічний інтерес соціальної спільності. Предмет адміністративного процесуального права, публічний та приватний його аспекти. Метод адміністративного процесуального права, його адміністративно-процесуальна форма.

Поняття адміністративного процесу та його особливості. Методологічні засади обґрунтування адміністративного процесу як цілісного юридичного явища. Форми адміністративного процесу. Ознаки адміністративного процесу: наявність однією із сторін суб'єкта владних повноважень; неслужбова сфера процесуальної діяльності; наявність адміністративної справи; чітка регламентація повноважень органів влади; строковість вирішення справи. Співвідношення адміністративного процесу та управлінської діяльності.

Структура адміністративного процесу, її поняття та елементи. Адміністративні провадження, стадії, етапи та дії (процедури) як елементи адміністративного процесу.

Адміністративні провадження та їх види. Поняття адміністративного провадження. Ознаки адміністративного провадження. Провадження у сфері управління, провадження з адміністративного судочинства та адміністративно-деліктні провадження як зміст адміністративного процесу.

Стадії адміністративних проваджень, їх характеристика. Адміністративні процедури (процесуальні дії), їх поняття, ознаки та види.

Адміністративна юрисдикція та адміністративна юстиція, їх поняття та співвідношення. Характеристика та ознаки адміністративної юрисдикції та адміністративної юстиції, їх спільні, загальні риси та особливості.

Тема 9. Адміністративне судочинство в Україні

Поняття підвідомчості справ адміністративному суду, їх загальні ознаки та відмінності. Підстави розмежування підвідомчості справ між судами та іншими юрисдикційними органами. Спори підвідомчі адміністративному суду. Непоширеність адміністративним судам юрисдикції інших органів (судів).

Поняття підсудності адміністративних справ. Відмінність підсудності від підвідомчості. Юридичні ознаки та властивості визначення підсудності.

Звернення до адміністративного суду та відкриття провадження в адміністративній справі. Форма звернення до адміністративного суду — адміністративний позов.

Підготовче провадження. Завдання та зміст підготовки адміністративних справ до судового розгляду.

Судовий розгляд справи. Підготовка та відкриття судового засідання. Судовий розгляд справи як інститут адміністративного процесуального права України і як стадія адміністративного процесу, спільні ознаки та відмінності, їх співвідношення. Письмове провадження поняття та його підстави. Відкриття судового засідання.

Судові рішення, їх зміст та порядок ухвалення. Вимоги до судового рішення: законність, обґрунтованість, повнота обґрунтування, всебічність обґрунтування, доказовість обґрунтування. Постанови і ухвали, їх зміст та структура.

Особливості провадження в окремих категоріях справ.

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку.

Перегляд судових рішень в касаційному порядку.

Перегляд судових рішень за винятковими обставинами.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Тема 10. Провадження в справах про адміністративні правопорушення

Поняття порушення справи про адміністративне правопорушення. Підстави порушення справи — подія адміністративного проступку та його юридичний склад. Протокол про адміністративне правопорушення, його зміст. Особи, які мають складати протокол про адміністративні правопорушення, їх повноваження. Відкриття справи про адміністративне правопорушення.

Розгляд справи про адміністративне правопорушення. Місце і строки розгляду. Підготовка до розгляду і порядок розгляду. Обставини, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення. Протокол засідання колегіального органу по справі про адміністративне правопорушення.

Винесення постанови по справі про адміністративні правопорушення. Види постанов по справі. Форма і зміст постанови, її структура. Порядок оголошення постанови та вручення її копії учасникам провадження та заінтересованим особам.

Перегляд постанови по справі про адміністративне правопорушення. Оскарження і опротестування.

Виконання постанови по справі про адміністративне правопорушення. Звернення виконання та строки звернення виконання.

БЛОК VIII. Фінансове право

Тема 11. Фінансове право України: поняття і предмет правового регулювання

Поняття фінансів. Роль та значення фінансів. Функції фінансів. Поняття фінансової діяльності держави. Зміст, методи та форми здійснення фінансової діяльності держави. Фінансова система України та характеристика її елементів. Характеристика фінансової політики держави. Державні органи, які керують фінансовою діяльністю. Правові форми фінансової діяльності.

Поняття фінансового права, його місце в національній системі права та взаємозв'язок з іншими галузями права. Система та джерела фінансового права. Фінансово-правові норми, їх зміст, види та особливості. Фінансово-правові відносини, їх суб'єкти, об'єкт, зміст, види та особливості.

Методи фінансового права. Основний метод фінансово-правового регулювання.

Тема 12. Організація фінансового контролю в Україні

Поняття, організаційно-правовий механізм і призначення фінансового контролю. Організація і органи фінансового контролю. Організаційно-правові форми державного фінансового контролю. Фінансовий контроль представницьких органів державної влади. Ретроспектива появи. Рахункових палат у світі, зарубіжний досвід їх діяльності. Правовий статус та компетенція Рахункової палати України. Фінансовий контроль державних органів виконавчої влади. Контрольні повноваження Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Державного казначейства України, Державної контрольно-ревізійної служби, Державної податкової служби України.

Пробірна палата України і сфера її діяльності при здійсненні фінансового контролю.

Аудиторський фінансовий контроль, його сутність, значення.

Класифікація фінансового контролю. Методи фінансового контролю. Ревізія і перевірка як основні методи фінансового контролю. Класифікація ревізій. Документування ревізій і перевірок.

Тема 13. Бюджет, бюджетна система та бюджетний процес

Поняття бюджету і його роль у виконанні функцій суверенної держави. Державний бюджет – основний фінансовий план держави. Зведений бюджет України та його значення. Структура доходної та видаткової частин Державного бюджету України.

Поняття та характеристика бюджетної системи України. Принципи бюджетної системи. Поняття бюджетного устрою України. Поняття та структура бюджетної класифікації. Склад доходів і видатків бюджету. Поняття, форми та види бюджетного фінансування. Поняття, види та граничний розмір державного боргу. Класифікація доходів і видатків. Поняття та методи бюджетного регулювання. Порядок надання міжбюджетних трансфертів. Бюджетні повноваження України та органів місцевого самоврядування.

Поняття і принципи бюджетного процесу. Поняття, стадії бюджетного процесу, взаємозв'язок між стадіями. Учасники бюджетного процесу.

Характеристика бюджетного циклу. Характеристика графіка бюджетного процесу.

Тема 14. Банки, банківська система та банківська діяльність

Поняття та структура банківської системи України, взаємозв'язки між її елементами по горизонталі і вертикалі.

Національний банк України, його правовий статус, функції. Структура Національного банку України, керівні органи. Характеристика заходів, які застосовуються Національним банком України до порушників фінансової дисципліни.

Правовий статус та види комерційних банків за спеціалізацією діяльності. Порядок створення, реорганізації і ліквідації комерційного банку.

Характеристика базових операцій комерційних банків. Правові основи кредитування. Поняття, принципи і види кредитів. Предмет застави при кредитування. Іпотека. Правова природа взаємовідносин між банком і позичальником. Структура і зміст кредитного договору.

Порядок відкриття рахунку у банку. Правові форми безготівкових розрахунків. Основні платіжні документи.

Характеристика сумнівних і значних операцій. Відповідальність банків та їх клієнтів за порушення фінансової дисципліни. Роль комерційного банку у протидії легалізації (відмиванню) коштів отриманих злочинним шляхом.

Тема 15. Податкова політика в Україні, система оподаткування та її значення

Поняття та види державних доходів, правові основи їх встановлення та стягнення. Неподаткові доходи Державного бюджету України.

Поняття та сутність податку. Ознаки податку. Функції і принципи податку. Елементи податку як юридичної категорії. Класифікація податків. Загальнодержавні та місцеві податки і збори. Прямі і непрямі податки. Податкові пільги.

Поняття і принципи податкового права. Джерела податкового права. Податкові норми, їх види. Податкові правовідносини, їх поняття, зміст та суб'єкти.

Поняття податкової системи та принципи її побудови. Складові елементи, які характеризують податкову систему. Податковий тиск в умовах функціонування податкової системи. Характеристика спрощеної системи оподаткування (єдиного податку та фіксованого патенту).

Поняття платника податку. Принцип резиденства у податковому праві. Права і обов'язки платника податку.

Податки, що сплачують юридичні і фізичні особи в Україні. Правовий статус і компетенція Державної податкової служби в Україні. Роль і повноваження податкової міліції у боротьбі з економічною злочинністю. Юридична відповідальність за порушення податкового законодавства України. Поняття, значення і види фінансових санкцій.

БЛОК ІХ. Інформаційне право

Тема 16. Основи теорії інформації. Передумови формування інформаційного права

Особлива роль інформації в житті світового співтовариства. Умови розвитку інформаційного суспільства. Поняття інформації, інформаційний ресурс. Інформація як об'єкт правовідносин. Поняття, предмет і система інформаційного права. Поняття і структура джерел інформаційного права. Класифікація норм і принципів інформаційного права. Інститут відповідальності в інформаційному праві.

Тема 17. Інформаційна сфера як об'єкт права та інформаційні ресурси

Поняття інформаційної сфери. Концепція формування інформаційного простору. Взаємодія інформаційного простору країн-учасниць СНД та правові механізми його формування і розвитку. Міждержавні угоди країн-учасниць СНД в галузі інформації і комунікацій. Порівняльна характеристика законодавства зарубіжних країн у галузі комунікацій.

Тема 18. Інформаційні системи, їх види та особливості управління ними

Поняття інформаційної системи. Види інформаційних систем. Телерадіомовлення як інформаційна система. Друковані засоби масової інформації як інформаційні системи. Засоби культурно-освітнього інформування як інформаційні системи. Всесвітня інформаційна мережа як інформаційна система. Державна статистика як інформаційна система. Рекламна діяльність як інформаційна система.

Органи державної влади у сфері управління інформаційними системами, їх структура та повноваження.

Тема 19. Правові основи інформаційної безпеки та захист інформації

Інформаційне законодавство України: система, структура, джерела. Правове регулювання окремих галузей інформаційної діяльності. Право на інформацію. Суб'єкти правовідносин щодо доступу до інформації. Доступ до інформації та правове забезпечення. Юридична відповідальність за порушення права на доступ до інформації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.

4. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом від 10 грудня 1971 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.
5. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Урядовий кур'єр. – 2001. – 15 листопада.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 31.
7. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Водний кодекс України від 6 червня 1995р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 24. - Ст.189
9. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Кодекс України про надра від 27 липня 1994р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 36. - Ст.340.
11. Про сільське господарство: Угода СОТ від 15 квітня 1994р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 43. – Ст. 616.
13. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.
14. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001–2004 років: Закон України від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 11. – Ст. 52.
15. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997 року // Голос України. – 1997. – № 150. – 13 серпня.
16. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 року // Голос України. – 2003. – 29 липня.
17. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 106. – 11 червня.
18. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 4 липня 2002 р. // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 138. – 31 липня.
19. Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру: Закон України від 17 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 268.
20. Про племінну справу в тваринництві: Закон України від 17 червня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 27.
21. Про ветеринарну медицину : Закон України (у ред. від 16 листопада 1996 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 5–6. – Ст. 53.
22. Про бджільництво : Закон України від 2 лютого 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 21. – Ст. 157.
23. Про насіння і садивний матеріал: Закон України від 26 грудня 2002 р. // Голос України. – 2003. – 28 січня.
24. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. // Урядовий кур'єр. – 2005. – 16

листопада.

25. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 9 лютого 2012 р. //Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 41. – Ст. 491.

26. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 р. //Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 38. – Ст. 470.

27. Про захист рослин: Закон України від 14 жовтня 1998 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 50–51. – Ст. 310.

28. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 21. – Ст. 218.

29. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 2 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 14. – Ст. 91.

30. Про карантин рослин: Закон України від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 34. – Ст. 352.

31. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин: Закон України від 4 червня 2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 42. – Ст. 635.

32. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV № (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 5413-VI від 02.04.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України – 2005. - № 5 (№№ 35-36, 37). – ст. 446.

33. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Постанова Верховної Ради Української РСР від 07 грудня 1984 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 5518-VI від 06.12.2012 р.) // Відомості Верховної Ради Української РСР – 1984. – додаток до № 51. – ст. 1122.

34. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня. 2012 р. № 4495-VI (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 5406-VI від 02.10.2012 // Офіційний вісник України від 04.05.2012 р. – № 32. – ст. 9.

35. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня. 2012 р. № 4651-VI (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 5288-VI від 18.09.2012 р.) // Урядовий кур'єр від 07.06.2012 р. – № 100. – ст. 34.

36. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI (зі змінами та доповненнями внесеними Законом України №4652-17 від 19.11.2012 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2011 р. - № 15. – ст. 231.

37. Про державну службу: Закон України від 17 листопада 2011 р. № 4050-VI (зі змінами та доповненнями внесеними Законом України № 5483-17 від 05.12.2012 р.) // Відомості Верховної Ради. – 2012. - № 26. - ст. 27.

38. 12. Про дипломатичну службу: Закон України від 20 вересня 2001 р. № 2728-III (зі змінами та доповненнями внесеними Законом України №4834-17 від 01.07.2012 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 5. – ст. 29.

Теорія держави і права

Основна

1. Абдулаев М.И., Комаров С.А. Проблемы теории государства и права. – СПб., 2003. Варламова Н.В. Проблемы общей теории права и государства/Под общ. ред. В.С. Нерсисянца. – М., 2002.
2. Клепцова Т. Н. Проблемы теории государства и права : Сб. метод. материалов по спецкурсу на 2003/04, 2004/05, 2005/06 учеб. Годы. – М., 2003.
3. Козлов В.А. Проблемы предмета и методологии общей теории права. - Л., 1989.
4. Проблемы общей теории права и государства: Учебник для вузов / Под общ. Ред. академика РАН, д.ю.н., проф. В.С. Нерсисянца. - М.: Норма, 2004. - 832с.
5. Проблемы теории государства и права: Учебное пособие / Под ред. М.Н.Марченко. - М.: Юристъ, 2005. - 656с.
6. Сырых В.М. Проблемы теории государства и права : Учебник / Под ред. В. М. Сырых. - М. : Эксмо, 2008. - 528 с.
7. Качур В.О. Теорія держави і права. Частина 1. Навчальний посібник. Київ : НУБіП України, 2010. 138 с.
8. Качур В.О. Теорія держави і права : навчальний посібник. Київ : Видавництво «ЦП «Компринт», 2014. 328 с.
9. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 584 с.
10. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). Київ : Атіка, 2007. 412 с.
11. Рабінович П.М. О Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
12. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2012. 526 с.
13. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.

Додаткова

1. Машков А.Д. Введение в общую теорию юридических наук. – К., 2005.
2. Банчук О.А. Публічне і приватне право: історія українських вчень та сучасність. – К., 2008.
3. Баронов В.М. Истинность норм советского права. - Саратов. Саратов. Ун-т. 1989.
4. Бачинін В.А., Журавський В.С., Панов М.І. Філософія права. – К., 2003.
5. Бурлай Е.В. Нормы права и правоотношения в социалистическом обществе. - К., 1987.
6. Верховенство права. Сб. пер. с англ. - М.: Прогрес, 1992.
7. Гегель Г.В.Ф. Философия права. - М.: Мысль, 1990.
8. Гойман-Калинский И.В., Иванец Г.И., Червонюк В.И.. Элементарные начала общей теории права. – М., 2003.

9. Голосніченко Д.І. Теорія повноважень: вітчизняний та зарубіжний досвід їх формування. Монографія. – К., 2009.
10. Давид Р. Основные правовые системы современности. - М.: Прогресс, 1998.
11. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности / В.А. Туманов. – М., 2003.
12. Державно-правова реформа в Україні. Матеріали науково-практичної конференції. - К.: Інститут законодавства ВР України, 1997.
13. Заєць А.П. Принципи верховенства права (теоретико-методологічне обґрунтування) // Вісник Акад. прав. наук // Х., 1998.№1.
14. Закомлистов А.Ф.. Юридическая философия / Ассоциация Юридический центр. – СПб., 2003.
15. Зивс С.Л. Источники права. - М., 1981.
16. Казимирчук В.Н. Право и методы его изучения. - М., 1965.
17. Карбонье Ж. Юридическая социология. - М., 1980.
18. Керимов Д.А. Философские проблемы права. - М., 1972.
19. Керимов Д.Д. Общая теория государства и права. Предмет. Структура. Функции. - М., 1977.
20. Керимов Р.А. Основные философии права. - М., 1992.
21. Козюбра М.І. Социалистическое право и общественное сознание. К.: Наукова думка, 1979.
22. Кросс Р. Прецедент в английском праве. М., 1985.
23. Кудрявцев В.Н. Закон, поступок, ответственность. М., 1986.
24. Кудрявцев В.Н., Казимирчук В.П. Современная социология права. - М., 1995.
25. Лазарев В.В. Применение советского права. Казань, 1972.
26. Лейст О.З. Три концепции права. Сов. гос. и пр. 1991. № 12.
27. Лившиц Р.З. Современная теория права. - М., 1992.
28. Лукач Р. Методология права. М., 1980.
29. Межі державного втручання: Теоретико-правовий аспект / О.І. Верник, О.Б.Костенко, П.В. Куфтирев, А.Д.Машков, Ю.Д.Притика. – К., 2004.
30. Недбайло П.Е. Введение в общую теорию государства и права. К., 1971.
31. Недбайло П.Е. Применение советских правовых норм. М., 1962.
32. Недбайло П.Е. Советские социалистические правовые нормы. - Львов, 1959.
33. Неновский Н. Единство и взаимодействие государства и права. - М.: Прогресс, 1982. // Методологические и теоретические проблемы юридической науки. Под ред. М.Н. Марченко. - М.: МГУ, 1986.
34. Нерсисянц В.С. Философия права. – М., 1999.
35. Нерсисянц В.С. Философия права. - М.: Инфра. М.: Норма, 1997.
36. Нормы советского права. Под ред. Байтина М.И. и Бабаева В.К. - Саратов, 1987.
37. Оксамытний В.В. Правомерное поведение. К., 1985.
38. Оніщенко Н.М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи: Монографія / Відп.ред.академік НАН України Ю.С. Шемшученко. – К., 2008.

39. Петражицкий Л.И. Теория государства и права в связи с теорией нравственности. - СПб. 1907.
40. Поздняков З.А. Философия государства и права. - М., 1995.
41. Проблемы методології сучасного правознавства.. // Вісник Академії правових наук України // Харків, 1997. № 1.
42. Рабинович П.М. Проблемы теории законности развитого социализма. - Львов, 1979.
43. Рабинович П.М. Методологія правознавства: проблеми плюралізації // Вісник Академії правових наук // - Х., 1995. № 5.
44. Рабинович П.М. Філософія права: деякі наукознавчі аспекти // Вісник акад. прав. наук // - Х., 1997. № 1.
45. Разумович К.Н. Источники и форма права. Сов. госуд. и право. 1988.№3.
46. Решетников С.М. Правовые системы стран мира. Справочник. -М., 1993.
47. Систематизація законодавства в Україні. Проблеми теорії і практики.- К.,1999.
48. Сурилов А.В. Теория государства и права. - К.- 1989.
49. Сырых В.М. Логические основания общей теории права: В 2т. Т. 1. : Элементный состав. – М.: Юрид. Дом «Юстицинформ», 2000. – 528с.
50. Тацій В.Я. Проблеми формування правової політики в Україні // Вісник Акад. прав. наук. України // - Х., 1995. № 2.
51. Тихомиров Ю.М. Теория закона. - М., 1982.
52. Ткаченко В.Д. Функціональне призначення законності // Вісник акад. прав. наук України // - Х., 1996. № 6.
53. Топорцин Б.Н. Європейське право. М.: Юрист, 1998.
54. Трубецкой Е.Н. Лекции по энциклопедии права. - М., 1909.
55. Чефранцев А.Ф. Толкование советского права. М., 1970.
56. Шершеневич Г.Ф. Общая теория права. - М., 1912.
57. Юридическая наука и проблемы формирования демократического правового государства Украины. - К., 1993.
58. Явич Л.С. Сущность права. - Л.: ЛГУ, 1985.

Аграрне право, земельне право, екологічне право, природоресурсне право *Основна*

1. Аграрне право України: підручник / Єрмоленко В.М., Гафурова О.В., Гребенюк М.В. та ін. ; за заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К. : Юрінком Інтер, 2010.- 608с.
2. Аграрне право: підручник // за ред. В.П. Жушмана, А.М. Статівки. – Х.: «Право», 2010. – 296с.
3. Аграрне право України: Підручник / В.П. Жушман, В.М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко та ін.; за ред. О.О. Погрібного. – К.: Істина, 2006. – 448 с.
4. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика. Монографія // за ред. А.М. Статівки. – Х.: Видавництво «ФІНН», 2010. – 240с.
5. Ветеринарне право. Підручник / За заг. ред.. В.М. Єрмоленка. – К.: НУБіП України, 2015. – 300с.

6. Гафурова О. В. Сільськогосподарська діяльність (сільськогосподарське виробництво) як об'єкт аграрних правовідносин // Підприємництво, господарство і право. – 2008 - №4. – С. 56-59.
7. Гафурова О.В. Соціальний розвиток села в Україні: теорія та практика правового регулювання прав: монографія / О.В. Гафурова / за заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К. : Ірідіум, 2014. – 480 с.
8. Єрмоленко В.М. Правові аспекти поняття «сільське поселення» // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: право / ред. кол. (Д.О. Мельничук (голова). – 2011. - № 157. – С. 66-72
9. Єрмоленко В.М. Характерні особливості сучасних аграрних законів // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право». – 2011. – Вип. 165. – Ч. 1. – С. 53–57.
10. Єрмоленко В. Категорія «Сільськогосподарська діяльність» в аграрному праві // Підприємництво, господарство і право – 2007. – № 4 – С. 124-127.
11. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України. – Науково-навчальний посібник / за ред. Н.І. Титової. – Л.: ПАІС, 2005. – 368 с.
12. Коваленко Т.О., Марченко С.І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України. Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 296с.
13. Мачуська І.Б. Аграрне право: навчальн. посіб.- К.: КНЕУ, 2009. – 273с.
14. Марченко С.І. Організаційно-правові питання товарного сільськогосподарського виробництва в Україні. Монографія. – К. : ВГЛ «Обрії», 2010. – 199с.
15. Науково-практичний коментар до Закону України «Про особисте селянське господарство» // за ред. В.В. Носіка. – К.: Кондор, 2004. – 252 с.
16. Науково-практичний коментар Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» / За заг. ред А.М. Статівки. – Х.: Юрайт, 2013. – 432 с.
17. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» / За заг. ред А.М. Статівки // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2005. – № 10. – 350 с.
18. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні / за ред. В.І. Семчика. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – 2003. – 280 с.
19. Організаційно-правові засади розвитку аграрного і земельного ринків в Україні / кол. авторів; за ред.. В.І. Семчика. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 264с.
20. Піддубний О.Ю. Проблеми правовідносин у сфері біотехнологій. Монографія – К.: Ірідіум, 2015. – 352с.
21. Правові основи майнових і земельних відносин. Навчальний посібник / за ред. В.М. Єрмоленка. – К: Магістр ХХІ сторіччя, 2006. – 384 с.
22. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської

продукції: навчальний посібник/ За ред. А.М. Статівки. – Х.: Юрайт, 2015. – 272с.

23. Святченко Л.О. Правове регулювання цукробуряківництва в Україні. Монографія.- Київ-Ніжин: видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 144с.

24. Синьківський М.П. Правове регулювання ветеринарної справи в Україні: Навч. Посібник. / За заг. ред.. В.З. Янчука. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 224с.

25. Уркевич В.Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин. Монографія. – Х.: Харків юридичний, 2007. – 496 с.

26. Шульга М.В., Жушман В.П., Кулинич П.Ф. Уркевич В.Ю. Фермерське господарство: правові засади створення, функціонування та припинення: Навчально-практичний посібник / За заг. ред.. М.В. Шульги. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. – 464с.

Додаткова

1. Природноресурсове право України : Навч. посіб. / За ред. І.І. Каракаша. – К. : Істина, 2005. – 376 с.

2. Екологічне право : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А.П. Гетьмана. – Х. : Право, 2013. – 432 с.

3. Екологічне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред.. Каракаша І.І. – Одеса : Фенікс, 2012. – 788 с.

4. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник. – Друге видання / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 720 с.

5. Екологічне право України : навч. посіб. / Н.Р. Кобецька. – 2 вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 352 с.

6. Право довкілля (екологічне право) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.І. Федорович, М.Я. Ващишин [та ін.] ; за ред. П.Д. Пилипенка. – К. : Ін Юре, 2010. – 401 с.

7. Ковтун О.М. Правова охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: навч. посібник / О.М. Ковтун. – Прецедент, 2010. – 229 с.

8. Екологічні та природоресурсні податки і збори: Науково-практичний коментар до розділів VIII, X, XI, XIII, XVI, XVII Податкового кодексу України / І.М. Козьяков, С.В. Кузнецова, Н.Р. Малишева, Р.І. Мірошніченко, Т.О. Третяк; відповідальний редактор Н.Р. Малишева. – К. : Алерта, 2011. – 358 с.

9. Экологическое право : учеб. пособие / С.А. Балашенко [и др.] ; под ред. Т.И. Макаровой, В.Е. Лизгаро. – Минск : Изд. Центр БГУ, 2008. – 495 с.

10. Экологическое право : учебник / О.И. Крассов. – 2-е изд., пересмотр. – М. : Норма, 2008. – 672 с.

11. Экологическое право России : учебник / А.П. Анисимов, А.Я. Рьженков, А.Е. Черноморец. – М. Высшее образование, Юрайт-Издат, 2009. – 504 с.

12. Ефимова Е.И. Экологическое право России: Библиография (1958–2004 гг.): Учебное пособие для вузов / Под ред. проф. А.К. Голиченкова. – М. : Издательский дом «Городец», 2007. – 432 с.

13. Науково-практичний коментар Водного кодексу України / за заг. ред. Н.Р. Кобецької. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 358 с.

14. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / за заг. ред. Г.І. Балюк. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 368 с.

Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право

Основна

1. Адміністративне право України. Академічний курс: у 2 т. / [гол. ред. кол. В.Б. Авер'янов. – К. : Юрид. думка, 2004. – Т. 1: Загальна частина. – 2004. – 584 с. Т.2: Особлива частина. – К. : Юридична думка, 2009. – 600 с.
2. Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Битяк Ю. П., Голосніченко І. П., Ківалов С. В. Адміністративне право України: академ. курс: підруч. для студ. юрид. спец. ВНЗ / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького / Авер'янов В. Б. (відп.ред.). – К. : Юридична думка, 2007. Т. 1 : Загальна частина. – 591 с.
3. Авер'янов В. Б., Дерезь В. А., Ославський М. І., Писаренко Г. М., Пухтецька А. А. Державне управління : європейські стандарти, досвід та адміністративне право / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького / В. Б. Авер'янов (заг.ред.). – К. : Юстиніан, 2007. – 288с.
4. Адміністративне право України: підручник / Т. О. Коломоєць (заг. ред.). – К. : Істина, 2012. – 528 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник / Т.О. Коломоєць (заг. ред.). – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 559 с.
6. Адміністративне право України : Навч. посіб. / І.Б. Тацішин. – Львів : Новий Світ-2000, 2012. – 307 с.
7. Адміністративне право України: підручник / За заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Юридична література, 2006. – 896 с.
8. Адміністративна процедура та адміністративні послуги: Зарубіжний досвід і пропозиції для України / І. Б. Коліушко (відп. ред.). – К. : Факт, 2003. – 495 с.
9. Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування : навч. посіб. / Курінний Є. В. – Дніпропетровськ : Юридична академія МВС України, 2002. – 92 с.
10. Адміністративне судочинство: підручник / Т. О. Коломоєць (заг. ред.). – К. : Істина, 2009. – 344 с.
11. Адміністративне судочинство: Методичні матеріали / О.В. Кузьменко, М.В. Лошицький — К.: Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 16 с.
12. Адміністративне судочинство України: Підручник // За загальною редакцією О. М. Пасенюка. - Київ.: Юрінком Інтер, 2009. – 672 с.
13. Адміністративне право.// Ю. П. Битяк, В. В. Зуй, В. М. Гаращук та ін. Альбом схем : Навч. посіб., 2012 р. – 160 с.
14. Адміністративно-процесуальне право: Курс лекцій / Под ред. проф. И.Ш. Килясханова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2004. – 399 с.
15. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / За заг. ред. Т. О. Коломоєць, Г. Ю. Гулевської. – К. : Істина, 2007. – 152 с.
16. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні / За ред. В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова. – К. : Атіка, 2007. – 864 с.

17. Блажівська Н. Процедура розгляду справ про оскарження нормативно-правових актів потребує вдосконалення // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. – № 1. – С. 64-77.
18. Булик І.Л. Природа спеціального суб'єкта // Наука і правоохорона. – 2012. – № 2 (16). – 152-157.
19. Богуцький В. В. Адміністративне право України як галузь права : [навч. посіб.] / В. В. Богуцький, А. В. Богуцька . – Х. : ФІНН, 2010. – 59 с.
20. Ващенко С.В., Поліщук В.Г. Адміністративна відповідальність: Навчальний посібник. – Запоріжжя: Юридичний інститут МВС України, 2001. – 142с.
21. Ведерніков Ю. А., Шкарупа В. К. Адміністративне право України: навч. посіб. / М-во освіти і науки України. МВС України. Юрид. акад. – Київ: ЦНЛ, 2005. – 334 с.
22. Весельська Т. Адміністративні процедури та їх індивідуально регламентуючий характер // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. – № 2. – С. 25-31.
23. Відповідальність за адміністративні правопорушення / авт.-упоряд.: Е. Ф. Демський, О. С. Демський. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 416 с.
24. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К. : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2007. – 668 с.
25. Гетьман Є. А. Поняття «державна влада» та її співвідношення з виконавчою владою // Публічне право. – 2012. - №2. - С.70-76.
26. Грицяк І.А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади: Моногр. – К. : К.І.С., 2006. – 398 с.
27. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф. Адміністративний процес: Навчальний посібник / За заг. ред. доктора юридичних наук, професора І.П. Голосніченка. – К.: ГАН, 2003. – 200 с.
28. Гончарук С. Т. Основи адміністративного права України: навч. посібник. – К. : Аванпост-Прим. – 2004. – 199 с.
29. Горбунова Л. М. Принцип законності у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади: Монографія. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 240 с.
30. Грибок І. О. Оскарження рішень органів виконавчої влади в адміністративному порядку : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.07) // НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ: 2006 р. – 19 с.
31. Громадські організації та органи державного управління: питання взаємовідносин / Н. Р. Нижник (заг.ред.) – Хмельницький : ХУУП, 2007. – 236 с.
32. Гусаров С. Особливості адміністративної юрисдикції та реалізації відповідних повноважень органами державного управління та посадовими особами // Право України. –2009. – № 2. – С. 80-88.
33. Гуржій Т. Актуальні проблеми законодавчого регулювання адміністративно-деліктних відносин у сфері безпеки дорожнього руху // Право України. – 2009. – № 4. – С. 90-95.
34. Гладун З. С. Адміністративне право України : навч. посіб. для підготов. до іспиту / З. С. Гладун. – К. : Знання, 2010. – 301 с.

35. Золотарьова М.К. Адміністративно-правовий статус державних податкових інспекцій : монографія / М. К. Золотарьова ; за заг. ред. д.ю.н., проф. С. В. Петкова ; Клас. приват. ун-т. - Запоріжжя : КПУ, 2010. – 164 с.
36. Іванова Т.В., Піддубна Л.П. Діловодство в органах державного управління та місцевого самоврядування: Підручник. - Київ 2007. – 415 с.
37. Кашепов В.П. Институт судебной защиты прав и свобод граждан и средства ее реализации // Государство и право. – 1998. – № 2. – С. 66-71.
38. Клименко К. О. Основные тенденции развития административного судопроизводства в евроинтеграционном процессе / К. О. Клименко // Научные труды. – М. : Российская академия юридических наук: Юрист, 2007. – Вып. 7, Т. 2. – С. 115-119.
39. Клименко К. О. Принцип верховенства права в правозастосовній діяльності / К. О. Клименко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – Ірпінь, 2007. – № 4(39). – С. 187-192.
40. Клименко К. О. Принципи диспозитивності та рівності в судовому адміністративному процесі України / К. О. Клименко // Формування правової держави в Україні: проблеми і перспективи : IX Всеукр. наук.-практ. конф., 13 квіт. 2007 р. : матеріали. – Тернопіль : ТНЕУ : Економічна думка, 2007. – Ч. 1. – С. 249-253.
41. Клименко К. О. Принципи діяльності суб'єктів владних повноважень в контексті судової оцінки правомірності адміністративних актів / К. О. Клименко // Запорізькі правові читання : щоріч. Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 трав. 2007 р. : матеріали. – Запоріжжя : ЗНУ, 2007. – С. 124-128.
42. Клименко К. О. Проблеми адміністративного судочинства України в контексті європейської інтеграції / К. О. Клименко // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво : III Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів і молодих науковців, 18-19 трав. 2006 р. : тези доп. – Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – Т. 1. – С. 103-106.
43. Клименко К. О. Тенденції розвитку стандартів адміністративного судочинства / К. О. Клименко // Шевченківська весна : Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів та молодих вчених : матеріали. – К. : Принт-центр, 2007. – Вип. V, Ч. 2. – С. 294-298.
44. Клименко К. О. Шляхи удосконалення реалізації завдань адміністративної юстиції в Україні / К. О. Клименко // Актуальні питання реформування правової системи України : IV Міжнар. наук.-практ. конф., 1-2 черв. 2007 р. : зб. наук. ст. – Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. I. – С. 185-189.
45. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України. – Київ: Прецедент, 2007. – 531 с.
46. Константи́й О.В. Адміністративна юстиція як атрибут демократичної правової держави // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – №4. – С. 46-48.
47. Коломоєць, Т. О. Адміністративне право України / Т. О. Коломоєць. – 2-ге вид., змін. і доп. – К., 2012. – 217 с.
48. Коломоєць Т.О. Штрафи за законодавством про адміністративні правопорушення України. – Запоріжжя: Верже, 2000. – 240 с.

49. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: Монографія. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.
50. Колпаков В. К., Гордєєв В. В. Докази і доказування в адміністративному судочинстві: Монографія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 128 с.
51. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: Підручник. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
52. Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р.С. Адміністративний процес в Україні: навч. посіб. – К: Прецедент, 2007. – 531 с.
53. Контроль в органах виконавчої влади в сучасних умовах: Розмаїття, спільні риси та зміни / Кристофер... Гуд (упоряд.). – К. : К.І.С., 2006. – 274с.
54. Константинов С. Ф. Адміністративно-правове забезпечення протидії маргіналізації населення України : монографія / Константинов С. Ф. . – К. : ІНТЕРСЕРВІС, 2010. – 318 с.
55. Конопльов В. В. Управлінські рішення в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ: сутність та організаційно-правові питання підготовки і прийняття / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. – Сімф. : Видавництво Кримського юридичного ін-ту ХНУВС, 2006. – 356с.
56. Конюшко К. Застосування положень про нікчемні правочини в практиці розгляду адміністративними судами, що виникають з податкових відносин // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. –№ 2. – С. 14-25.
57. Корж І. Добір кандидатів на державну службу: порівняльний аналіз // Право України. – 2007. – № 4. – С. 84-89.
58. Кравченко С. О. Державно-управлінські реформи: теоретико-методологічне обґрунтування та напрями впровадження: Монографія. – К. : НАДУ, 2008. – 296 с.
59. Кравчук О. Інститут адміністративної відповідальності: деякі проблеми сучасного розвитку (на прикладі відповідальності власників транспортних засобів за порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. –№ 3. – С. 63-71.
60. Кузьменко О. В. Адміністративна юстиція в Україні: навч. посіб. – К. : Атіка, 2007. – 156 с.
61. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. – К. : Атіка, 2005. – 352 с.
62. Кузніченко С.О. Надзвичайні адміністративно-правові режими : монографія / Кузніченко С. О. ; Крим. юрид. ін-т Одес. держ. ун-ту внутр.
63. Мартиненко О. В. Реформування системи органів виконавчої влади: нагальна потреба сьогодення // Збірник тез науково-практичної конференції за підсумками стажування слухачів, Харків. - Видавництво ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010 р. С. 19-22.
64. Янюк Н. Спірні питання щодо забезпечення позову при оскарженні нормативно-правових актів // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. –№ 1. – С. 60-64.
65. Ярмакі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні / Одеський юридичний ін. – О. : Юридична література, 2006. – 336 с.

1. Берлач А.І. Біржова справа: Навч. посібник. – К.: Фенікс, 2003. – 320 с.
2. Берлач А.І., Стовбчатий А.М. Основи казначейської справи: Навч. посіб. для дистанційного навчання / Берлач А.І., Стовбчатий А.М.; За заг. ред. Берлача А.І. – К.: Університет “Україна”, 2005. – 228 с.
3. Берлач А.І. Фінансове право України: Навч. посіб. для дистанційного навчання – К.: Університет “Україна”, 2006. – 288 с.
4. Берлач А.І. Податкове право України: Навч. посіб. для дистанційного навчання – К.: Університет “Україна”, 2006. – 320 с.
5. Берлач А.І. Банківське право України: Навч. посіб. для дистанційного навчання – К.: Університет “Україна”, 2006. – 284 с.
6. Гега П.Т., Доля Л.М. Основи податкового права: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2003. – 302 с.
7. Орлюк О.П. Фінансове право: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 528 с.
8. Финансовое право: Учебник. – Х.: ООО “Одисей”, 2003. – 448 с.
9. Фінансове право України: Підручник: Рекомендовано МОН/ Л.К. Воронова.-К.: Прецедент; К.: Моя книга, 2006.-448 с.
10. Фінансове право: навч. посіб. /М.О. Мацелик, Т.О. Мацелик, В.А. Пригоцький; за ред. В.К. Шкарупи – К.:Знання, 2011. – 815 с.
11. Гринберг В.А. Информационная парадигма современной цивилизации. Монография . -СПб .:АТТ - 2000.
12. Власінко Н.А. та ін. Україна на шляху до інформаційного суспільства : проблеми і здобутки .Інф.-аналіт. Огляд.: К., 1995.
13. Макаренко Є.А. Політичні стратегії інформаційного суспільства : специфіка національних моделей // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2000. - №22. - Ч.1.
14. Копылов В.А. Информационное право. - М., 1997.
15. Земельний кодекс України : науково-практичний коментар : станом на 12 лютого 2018 року / за ред. І. В. Гиренко. - Київ : Професіонал, 2018. - 687 с. - Загол. обкл. : Науково-практичний коментар Земельного кодексу України.
16. Ладиченко В.В. Екологічна політика і право ЄС: Навчальний посібник / В.В. Ладиченко, І.В. Гиренко, Л.О. Головка, В.А. Вітів. – К.: Видавничий центр НУБіП України. – 2019. – 363 с.
17. Земельне право України: Підручник / І.В.Гиренко, З.П. Білошкурська, Л.В. Машковська, О.А. Поліщук, І.Г. Коваленко-Чукіна. Під заг. ред. д.ю.н., професора В.І. Курила. Умань. ВПЦ «Візаві». 2019. 712 с.
18. Адміністративне право України Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Курило В.І., Стеценко С.Г. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

на фаховому вступному випробуванні для вступу на навчання в аспірантурі третім освітньо-науковим рівнем за спеціальністю

081 «Право»

Вступні випробування передбачають відповідь на білет, який містить три питання. Одне питання загального характеру та два згідно спеціалізації, на яку вступає абітурієнт. Рівень знань оцінюється за обсягом та якістю виконаного завдання. Оцінювання проводять за 100-бальною шкалою.

100-90 балів «відмінно» - вступник володіє глибокими знаннями, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Вміє наводити окремі власні приклади та підтвердження викладених думок. Суттєвим моментом відповіді вступника повинен бути зв'язок теорії з практикою, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних задач.

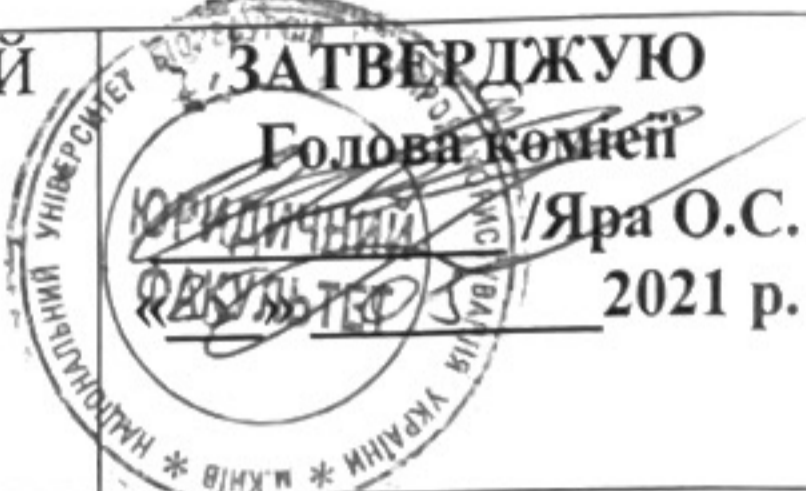
74-89 балів «добре» - вступник правильно та логічно відтворює матеріал, знає основні та допоміжні визначення та поняття, їх зміст, може дати їм пояснення, може встановлювати найсуттєвіші зв'язки між явищами, фактами. Може самостійно аналізувати, узагальнювати, робити висновки. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження викладених думок. Відповідь логічно побудована, проте мають місце помилки та неточності у формулюванні окремих положень.

60-73 бали «задовільно» - вступник володіє матеріалом, наводить деякі основні визначення та поняття, їх зміст та може дати їм пояснення, але не вміє самостійно аналізувати, узагальнювати, робити висновки. У відповіді може бути порушена послідовність викладення матеріалу, мають місце окремі грубі помилки, неточне формулювання теоретичних положень тощо.

0-59 балів «незадовільно» - вступник має нечіткі уявлення про питання, але проявляє здатність викласти думку. Відповідь на запитання не була наведена.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ
для складання вступних іспитів до аспірантури
зі спеціальності 081 «Право»
у Національному університеті біоресурсів і
природокористування України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
(м. Київ)

Розглянуто та схвалено на засіданні Вченої ради юридичного факультету «25» травня 2021 р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1	 <p style="text-align: center;">ЗАТВЕРДЖУЮ Голови комісії ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ / Яра О.С. 2021 р.</p>
---	--------------------------	---

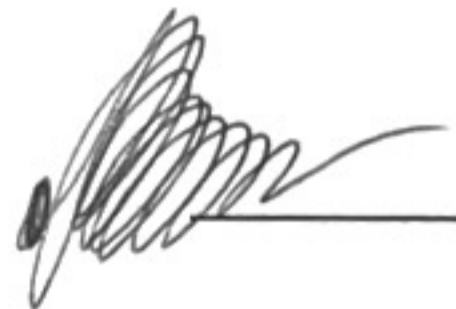
Основні питання

1. Методологія теорії держави і права: поняття, сутність, значення. Загальна характеристика методів наукового пізнання.
2. Поняття і зміст аграрних правовідносин. Об'єкти і суб'єкти аграрних правовідносин.
3. Загальна характеристика Закону України «Про державну службу». Особливості здійснення конкурсного відбору до державної служби в Україні.

Додаткові питання

1. Фінансове право як галузь права, науки та навчальна дисципліна.
2. Суб'єкти інформаційного права.
3. Особливості адміністративно-правового статусу місцевого самоврядування.

Гарант освітньо-наукової програми

 /Ладиченко В.В./